

ИНВЕСТИЦИЯЛАУ НЕГІЗДЕРІ

Инвестициялау негіздері

Ашық материалдар негізінде әзірленген оқу материалы
«Инвестициялау негіздері»

Материалдың мақсаты

Құжат қаржылық сауаттылық бойынша базалық оқу материалы ретінде пайдалануға арналған: ол инвестициялау қағидаттарын, қаржы нарықтарының түрлерін, брокерлік шот ашу тәртібін, тәуекелді бағалау тәсілдерін, инфляцияның ықпалын және жаңадан бастаушы инвесторлардың жиі қойылатын сұрақтарын түсіндіреді.

Маңызды

Материал оқу-ағарту және ақпараттық сипатта. Ол жеке инвестициялық ұсыным, қаржы құралдарын сатып алу немесе сату туралы ұсыныс не кірістілік кепілдігі болып табылмайды.

Алматы, 2026

Мазмұны

1. Инвестициялаудың негізгі қағидаттары
2. Қаржы нарықтарының түрлері
3. Неден бастау керек: брокерлік шот және алғашқы қадамдар
4. Тәуекел және кірістілік: тәуекелді қалай өлшеуге және бақылауға болады
5. Инфляция және капиталдың нақты кірістілігі
6. Жиі қойылатын сұрақтар

1. Инвестициялаудың негізгі қағидаттары

Инвестициялау капиталды сақтау және көбейту мақсатында салу ретінде қарастырылады. Бұл ретте инвестор активтер құнының өсуі және дивидендтер, купондар мен өзге де төлемдер түріндегі ақша ағыны есебінен нәтиже алады. Алыпсатарлықтан айырмашылығы, инвестициялық тәсіл бағаның қысқа мерзімді ауытқуларына емес, мақсатқа, инвестициялау көкжиегіне, тәуекелге, әртараптандыруға және тәртіпке негізделеді.

Инвестициялау және алыпсатарлық

Инвестициялау іргелі құндылық пен ұзақ мерзімді нәтижеге бағытталған. Алыпсатарлық бағаның қысқа мерзімді өзгерістерінен пайда табуға ұмтылады. Екі тәсіл де қолданылуы мүмкін, бірақ олар әртүрлі дағдыларды, мерзімді және тәуекелге деген қатынасты талап етеді.

Мақсат және инвестициялау көкжиегі

Инвестордың бірінші сұрағы «қандай акция сатып алу керек?» емес, «ақша не үшін және қандай мерзімге салынады?» болуы тиіс. Мақсат әртүрлі болуы мүмкін: қаржылық қауіпсіздік жастығы, тұрғын үй, білім алу, зейнетақы немесе тұрақты ақша ағыны. Инвестициялау көкжиегі жол берілетін тәуекел деңгейін айқындайды: бір жыл ішінде қажет болатын ақшаны құбылмалы активтерге салуға болмайды, ал ұзақ мерзімді капитал әртараптандыру болған жағдайда уақытша құлдырауларға төтеп бере алады.

Тәуекел мен кірістіліктің байланысы

Жоғары ықтимал кірістілік әрқашан жоғары тәуекелмен қатар жүреді. Толық сенімділікпен жоғары кірістілікке уәде беру дабыл белгісі ретінде қабылдануға тиіс. Инвестордың міндеті — тәуекелді толық жою емес, оны саналы түрде таңдау және мақсатпен, мерзіммен әрі психологиялық орнықтылықпен сәйкестендіру.

Әртараптандыру

Капиталды активтер сыныптары, валюталар, елдер, салалар және эмитенттер арасында бөлу нәтижені бір компанияға немесе бір оқиғаға тәуелді етпеуге көмектеседі. Әртараптандыру пайдаға кепілдік бермейді және кірістілікті автоматты түрде арттырмайды, бірақ мақсатқа жету жолын орнықты етеді.

Күрделі пайыз және уақыт

Күрделі пайыз алынған кіріс жаңа кіріс әкеле бастағанда пайда болады. Дивидендтер мен купондарды қайта инвестициялау кезінде капитал, әсіресе ұзақ мерзімде, жылдамырақ өседі. Жеңілдетілген «72 қағидасы» капиталдың екі еселену мерзімін бағалауға мүмкіндік береді: 72 жылдық кірістілікке бөлінеді. Мысалы, жылдық 8% кірістілік кезінде капитал шамамен 9 жылда, ал 12% кезінде шамамен 6 жылда екі еселенеді.

Салымдардың жүйелілігі

Біртіндеп және тұрақты түрде ақша салу нәтижені нарыққа кірудің нақты сәтін таңдауға тәуелді етпеуге көмектеседі. Мұндай тәсіл тәртіп қалыптастырады және стратегияны нарықтың қысқа мерзімді қозғалысын болжауға құрудан сақтайды.

Тәртіп және эмоциялар

Нарық құлдыраған кездегі қорқыныш пен шарықтау шегіндегі ашкөздік инвесторларды жоспардан ауытқуға мәжбүрлейді. Инвестициялық стратегия портфель құрылымын, оны толықтыру және қайта теңгерімдеу тәртібін, сондай-ақ нарық төмендеген кезде қолданылатын қағидаларды алдын ала айқындауға тиіс.

Шығындар мен салықтар

Комиссиялар мен салықтар қорытынды нәтижені азайтады. Ұзақ мерзімде комиссиялардағы аз ғана айырмашылықтың өзі капиталға елеулі ықпал етуі мүмкін. Сондықтан номиналды кірістілікті ғана емес, шығындар, салықтар мен инфляция шегерілгеннен кейінгі нәтижені де бағалау қажет.

Алдымен өтімділік, содан кейін инвестициялар

Нарыққа шықпас бұрын 3–6 айлық шығыстар көлемінде өтімді қаражат резервін қалыптастыру қажет. Бұл резерв активтерді қолайсыз сәтте сатуға мәжбүр болудан қорғайды.

Құралды түсініңіз

Инвестор жұмыс істеу қағидатын түсінбейтін активке ақша салуға болмайды. Егер құралдың қандай көзден кіріс әкелетінін және қандай тәуекелдерге ие екенін қысқаша түсіндіру мүмкін болмаса, тоқтап, мәселені толық зерделеген дұрыс.

Қысқаша түйін

- Алдымен мақсат пен инвестициялау көкжиегі айқындалады, содан кейін активтер таңдалады.
- Тәуекелсіз жоғары кірістілік болмайды.
- Өртараптандыру нәтижені орнықты етеді.
- Уақыт пен күрделі пайыз — ұзақ мерзімді инвестордың негізгі одақтастары.
- Тәртіп, шығындарды есепке алу және құралдарды түсіну қысқа мерзімді болжамдардан маңыздырақ.

2. Қаржы нарықтарының түрлері

Қаржы нарықтары — бос қаражаты бар тұлғалар мен бизнеске, мемлекетке немесе жобаларға ақша қажет тұлғалар арасында капиталды қайта бөлуге мүмкіндік беретін алаңдар, институттар және қатысушылар жүйесі. Инвестор үшін нарық түрлерін түсіну әртүрлі құралдардың қайда айналыста болатынын, бағалардың неліктен өзгеретінін және тәуекелдердің несімен ерекшеленетінін ұғынуға көмектеседі.

Жалпы қаржы нарығы

Қаржы нарығы инвесторларды, эмитенттерді, брокерлерді, банктерді, биржаларды, депозитарийлерді, реттеушілерді және инфрақұрылымның басқа да элементтерін біріктіреді. Онда бағалар қалыптасады, өтімділік қамтамасыз етіледі, капитал тартылады және тәуекелдер қайта бөлінеді.

Қор нарығы

Қор нарығы бағалы қағаздардың, ең алдымен акциялар мен облигациялардың айналысымен байланысты. Акциялар арқылы инвестор компаниядағы үлеске ие болып, құнның өсуіне және дивидендтерге үміттенеді. Облигациялар арқылы инвестор іс жүзінде эмитентке қарыз береді және міндеттемелер орындалған жағдайда купондық кіріс алады.

Борыштық нарық

Борыштық нарық қарыз құралдарын: облигацияларды, ноталарды, вексельдерді және өзге де борыштық міндеттемелерді қамтиды. Инвестор үшін эмитенттің кредиттік тәуекелі, өтеуге дейінгі мерзім, купон мөлшерлемесі, өтімділік және пайыздық мөлшерлемелерге сезімталдық негізгі мәнге ие.

Ақша нарығы

Ақша нарығы, әдетте, бір жылға дейінгі мерзімге қаражатты қысқа мерзімді орналастыруға және тартуға қызмет етеді. Оның құралдары өтімділікті, қысқа мерзімді мөлшерлемелерді басқару және ақшаны уақытша орналастыру үшін пайдаланылады.

Валюта нарығы

Валюта нарығы валютаны сатып алу, сату және айырбастау үшін пайдаланылады. Инвестор үшін ол жеке нарық ретінде ғана емес, валюталық тәуекел көзі ретінде де маңызды: шетел валютасындағы активтің кірістілігі теңгеге қайта есептегеннен кейін өзгеруі мүмкін.

Мерзімді нарық және туынды құралдар

Мерзімді нарықта туынды қаржы құралдары: фьючерстер, опциондар, своптар және басқа келісімшарттар айналыста болады. Олардың құны базалық активке тәуелді. Олар хеджирлеу үшін пайдаланылуы мүмкін, алайда жаңадан бастаушы инвестордан қосымша дайындықты және тәуекелді бақылау тәртібін талап етеді.

Бастапқы және қайталама нарық

Бастапқы нарықта эмитент бағалы қағаздарды алғаш рет орналастырып, капитал тартады. Қайталама нарықта инвесторлар бұрын шығарылған құралдарды өзара сатып алады және сатады. Қайталама нарық өтімділікті және ағымдағы нарықтық бағаның қалыптасуын қамтамасыз етеді.

Биржалық және биржадан тыс нарық

Биржалық нарық сауда-саттықты ұйымдастырушының қағидаларына сәйкес, регламенттер, листинг, клиринг және есеп айырысу инфрақұрылымы арқылы жұмыс істейді. Биржадан тыс нарық қатысушылар арасында тікелей немесе делдалдар арқылы мәміле жасауды көздейді және бөлшек инвестор үшін ашықтығы төмен болуы мүмкін.

Қысқаша түйін

- Нарықтар құралдары, мерзімдері, қатысушылары және тәуекел деңгейі бойынша ерекшеленеді.
- Қор нарығы акциялар мен облигацияларды қамтиды, ал борыштық нарық кредиттік тәуекелге ерекше назар аударуды талап етеді.
- Валюта және мерзімді нарықтар кірістілікті де, тәуекелді де күшейтуі мүмкін.
- Жаңадан бастаушы инвестор үшін өтімділік, реттелу және құралдың түсініктілігі маңызды.

3. Неден бастау керек: брокерлік шот және алғашқы қадамдар

Биржаға шығу үшін бөлшек инвесторға лицензиясы бар брокер қажет. Брокерлік шот ақша салуға, мәмілелерге тапсырма беруге, бағалы қағаздарды сатып алуға және сатуға, сондай-ақ портфельдің жай-күйін бақылауға мүмкіндік береді. Қазақстанда брокерді ҚНРДА реттеуі мүмкін, ал АХҚО юрисдикциясында жұмыс істейтін брокерді AFSA реттейді.

Брокерлік шот не үшін қажет

Бөлшек инвестор биржаға тікелей шықпайды. Мәмілелерді сауда-саттыққа қолжетімділігі бар лицензияланған брокер немесе дилер орындайды. Брокерлік шот арқылы инвестор қаражат салады, тапсырмалар береді және есептер алады.

1-қадам. Қаржылық қауіпсіздік жастығы

Алғашқы салымдарға дейін 3–6 айлық шығыстар көлемінде өтімді қаражат резерві қалыптастырылады. Жақын арада қажет болмайтын ақшаны ғана инвестициялаған жөн.

2-қадам. Мақсат және мерзім

Инвестор мақсаты мен мерзімін алдын ала айқындауға тиіс: болашаққа арналған резерв, ірі сатып алу, балалардың білімі, зейнетақы немесе басқа міндет. Мақсат пен мерзім жол берілетін тәуекел деңгейін белгілеп, құралдарды таңдауға көмектеседі.

3-қадам. Тәуекел-бейіні

Тәуекел-бейіні инвестор құнның қандай төмендеуіне қаржылық және психологиялық тұрғыдан төтеп бере алатынын көрсетеді. Консервативті инвесторға капиталды сақтауға бағытталған құралдар жақын, ал агрессивті инвестор ықтимал өсім үшін акциялардың үлкен үлесін таңдауы мүмкін.

Брокерді қалай таңдау керек

Негізгі өлшем — қолданыстағы лицензия. Сондай-ақ қажетті нарықтарға қолжетімділік, тарифтердің ашықтығы, қызмет көрсету сапасы, қосымшаның ыңғайлылығы және ақпаратты ашудың түсінікті тәртібі маңызды. Компанияның ресми тізілімде болмауы елеулі тәуекел белгісі ретінде қарастырылуға тиіс.

Шотты қалай ашу керек

Әдетте рәсім қашықтан жүргізіледі: өтінім беру, сәйкестендіруден өту, шартқа қол қою, шотты толықтыру және алғашқы мәмілелерді жасау. Құжаттардың нақты тізбесін брокер айқындайды.

Алғашқы сатып алулар

Бастапқы кезеңде қарапайым әрі кеңінен әртараптандырылған құралдарды таңдаған дұрыс. Кең нарықты қамтитын ETF пен облигациялар көптеген жеке бағалы қағаздарды бірден талдамай-ақ, нарықтың жұмыс істеу тетігімен танысуға мүмкіндік береді.

Салымдардың жүйелілігі және жаңадан бастаушының қателіктері

Қаражатты тұрақты түрде салу пайдалы. Әдеттегі қателіктер: жақын арада қажет болуы мүмкін ақшаны инвестициялау; FOMO ықпалымен шешім қабылдау; тәуекелді түсінбей қарыз қаражатын пайдалану; бір активке шоғырлану; қысқа мерзімді ауытқуларға эмоциямен жауап беру.

Қанша ақша қажет

Шағын сомадан бастауға болады. Алғашқы жарнаның мөлшерінен гөрі жүйелілік, тәртіп және ерте бастау маңызды.

Күрделі құралдарға асықпаңыз

Бастапқы кезеңде маржалық саудадан, опциондардан және күрделі құрылымдық өнімдерден аулақ болған дұрыс. Негізгі мақсаттардың көпшілігі үшін акциялар, облигациялар және инвестициялық қорлар жеткілікті.

Қысқаша түйін

- Бағалы қағаздарды сатып алу үшін лицензиясы бар брокерде шот қажет.
- Алдымен қаржылық қауіпсіздік жастығы қалыптастырылады, содан кейін бос қаражат инвестицияланады.
- Бағалы қағаздарды таңдағанға дейін мақсат, инвестициялау көкжиегі және тәуекел-бейіні айқындалады.
- Қарапайым әртараптандырылған құралдардан және шағын сомалардан бастаған дұрыс.
- Кредиттік иықтан, хайптан және «соңғы» ақшаны салудан аулақ болу керек.

4. Тәуекел және кірістілік: тәуекелді қалай өлшеуге және бақылауға болады

Тәуекел — инвестициялаудың ажырамас бөлігі. Ол шығынға ұшырау, күтілетін кірістілікті алмау немесе қаржылық мақсатқа жете алмау ықтималдығымен байланысты. Ықтимал кірістілік неғұрлым жоғары болса, нәтиженің белгісіздігі де, әдетте, соғұрлым жоғары болады. Тәуекелді басқару одан бас тартуды емес, оны өлшеуді, шектеуді және саналы түрде қабылдауды білдіреді.

Тәуекел мен кірістілік неліктен байланысты

Инвестор белгісіздікті қабылдауға дайын болғаны үшін сыйлықақы алады. Құралдың немесе стратегияның тәуекелі неғұрлым жоғары болса, ықтимал өтем де соғұрлым жоғары болуға тиіс. Алайда жоғары ықтимал кірістілік нәтиже міндетті түрде оң болады дегенді білдірмейді.

Тәуекелдің негізгі түрлері

Негізгі тәуекелдерге нарықтық тәуекел, кредиттік тәуекел, өтімділік тәуекелі, валюталық тәуекел, пайыздық тәуекел, инфляциялық тәуекел және шоғырлану тәуекелі жатады. Нарықтық тәуекел жалпы нарық қозғалысына, кредиттік тәуекел эмитенттің міндеттемелерін орындай алмауына, ал өтімділік тәуекелі активті әділ бағамен жылдам сата алмауға байланысты.

Құбылмалылық

Құбылмалылық баға немесе кірістілік ауытқуларының ауқымын көрсетеді. Жоғары құбылмалылық кіріс алу мүмкіндігін тудыруы мүмкін, бірақ сонымен бірге психологиялық тұрғыдан қате әрекеттер мен уақытша құлдыраулар тәуекелін арттырады.

Ең жоғары құлдырау

Ең жоғары құлдырау портфель құнының алдыңғы ең жоғары деңгейден ең төменгі деңгейге дейінгі ең үлкен төмендеуін көрсетеді. Бұл көрсеткіш маңызды, өйткені инвестор дүрбелеңге бой алдырмай капиталдың қандай уақытша жоғалуына төтеп бере алатынын түсінуге тиіс.

Кредиттік сапа және өтімділік

Облигациялар мен борыштық құралдар үшін эмитенттің купондарды төлеу және борышты өтеу қабілеті маңызды. Өтімділік активті тез әрі бағасын елеулі жоғалтпай сатуға болатынын көрсетеді.

Бақылау тәсілі ретіндегі әртараптандыру

Капиталды активтер, эмитенттер, валюталар және секторлар арасында бөлу бір оқиғаға тәуелді болу тәуекелін төмендетеді. Алайда әртараптандыру нарықтық тәуекелді толық жоймайды.

Тәуекел-бейіні және лимиттер

Инвестор тәуекелді активтердің жол берілетін үлесін, бір эмитенттің ең жоғары үлесін, валюталық құрылымды және қайта теңгерімдеу қағидаларын алдын ала айқындауға тиіс. Мұндай шектеулер эмоцияға беріліп шешім қабылдамауға көмектеседі.

Тәуекелді практикалық бақылау

Тәуекелді бақылау үшін қаржылық қауіпсіздік жастығы, әртараптандыру, тұрақты толықтыру, қарыз қаражатын шектеу, портфельді кезең-кезеңімен қайта қарау және түсініксіз құралдардан бас тарту қолданылады.

Қысқаша түйін

- Тәуекелсіз кірістілік болмайды; тәуекел саналы түрде қабылдануға тиіс.
- Нарықтық, кредиттік, валюталық, пайыздық және инфляциялық тәуекелді, сондай-ақ өтімділік пен шоғырлану тәуекелін ажырата білу маңызды.
- Құбылмалылық пен ең жоғары құлдырау портфельдің орнықтылығын бағалауға көмектеседі.
- Өртараптандыру, лимиттер және қайта теңгерімдеу тәуекелді азайтады, бірақ толық жоймайды.
- Мақсат пен инвестициялау көжиегіне сәйкес келетін көлемдегі тәуекелді ғана қабылдау қажет.

5. Инфляция және капиталдың нақты кірістілігі

Инфляция — бағаның жалпы деңгейінің тұрақты өсуі, соның салдарынан ақшаның сатып алу қабілеті төмендейді. Инвестор үшін бұл шоттағы соманың номиналды өсуі нақты нәтиже туралы өздігінен ештеңе білдірмейтінін көрсетеді. Инфляцияны ескергеннен кейін капиталдың сатып алу қабілеті қаншалықты өскенін бағалау маңызды.

Инфляция деген не

Инфляция баға индекстерімен, ең алдымен тұтыну бағаларының индексімен өлшенеді. Бірқалыпты әрі болжамды инфляция қалыпты құбылыс деп есептеледі, алайда жоғары немесе күрт өзгеретін инфляция жинақтың құнын төмендетіп, жоспарлауды қиындатады.

Номиналды және нақты кірістілік

Номиналды кірістілік соманың ақшалай мәндегі өсуін көрсетеді. Нақты кірістілік капиталдың сатып алу қабілетінің өзгеруін көрсетеді. Егер инвестиция 15% кіріс әкеліп, бағалар 10% өссе, әл-ауқаттың нақты өсімі 15%-дан едәуір төмен болады.

Нақты кірістілікті қалай есептеуге болады

Жылдам бағалау үшін номиналды кірістіліктен инфляцияны шегеруге болады. Дәлірек тәсіл — Фишер формуласы: $(1 + \text{номиналды кірістілік}) / (1 + \text{инфляция}) - 1$. Инфляция жоғары болған кезде дәл формула ерекше маңызды.

Мысал

Инфляция 10% болған кезде жылдық 15% депозит жуық есеппен шамамен 5%, ал Фишер формуласы бойынша шамамен 4,5% нақты кіріс береді. Егер инфляция 14%-ға дейін өссе, нақты нәтиже дерлік жоғалады.

Инфляция және активтер сыныптары

Қолма-қол ақша мен қысқа мерзімді депозиттер ұзақ мерзімде инфляциядан жиі ұтылады. Егер инфляция купоннан жоғары болса, купоны белгіленген облигациялар осал болады. Акциялар мен нақты активтер ұзақ мерзімде сатып алу қабілетін, әдетте, жақсырақ қорғайды, бірақ қысқа кезеңде құбылмалы болады. Инфляциядан қорғалған облигациялар баға индексіне байланыстырылып, инфляцияның күтпеген өсуінен тікелей қорғаныс береді.

Инфляциялық күтулер

Нарық ағымдағы инфляцияны ғана емес, күтілетін инфляцияны да ескереді. Жоғары күтулер пайыздық мөлшерлемелердің жоғары деңгейде сақталуына және облигациялар кірістілігіне ықпал етуі мүмкін.

Капиталды қалай қорғауға болады

Әмбебап қорғаныс тәсілі жоқ. Инвесторға нақты кірістілікті есептеу, қажетті резервтен артық ақшаны қолма-қол түрде ұстамау және активтердің әртүрлі сыныптарынан теңгерімді портфель қалыптастыру маңызды.

Ұзақ мерзімнің әсері

Инфляция күрделі пайыз қағидаты бойынша әсер етеді. 72 қағидасын бағалардың екі еселену мерзімін бағалау үшін пайдалануға болады: 72 жылдық инфляцияға бөлінеді. Инфляция 10% болған кезде бағалар шамамен 7 жылда екі еселенеді, ал кіріс әкелмейтін ақшаның сатып алу қабілеті шамамен екі есе азаяды.

Ақша иллюзиясы

Ақша иллюзиясы — номиналды сомалармен ойлау әдеті. Жалақы, депозит немесе портфель сандық мәнде өсуі мүмкін, бірақ нақты нәтиже инфляция ескерілгеннен кейін бағалануға тиіс.

Қысқаша түйін

- Инфляция ақшаның сатып алу қабілетін төмендетеді.
- Нақты кірістілік номиналды кірістіліктен маңыздырақ.
- Фишер формуласы жоғары инфляция кезінде дәлірек баға береді.
- Қолма-қол ақша мен белгіленген купондар инфляцияға осал.
- Капиталды қорғау — портфельдің дұрыс құрылымы және нәтижені нақты ақшалай мәнде есептеу әдеті.

6. Жиі қойылатын сұрақтар

FAQ бөлімі жаңадан бастаушы инвестордың негізгі сұрақтарына қысқаша практикалық жауаптарды біріктіреді. Төменде «Инвестор нұсқаулығында» қарастырылатын тақырыптар бойынша сұрақтар мен жауаптардың құрылымдалған нұсқасы берілген.

Инвестициялар деген не?

Бұл капиталды сақтау және көбейту мақсатында қаржы құралдарына немесе активтерге орналастыру. Нәтиже құнның өсуі, дивидендтер, купондар немесе өзге де төлемдер есебінен қалыптасуы мүмкін.

Инвестициялау алыпсатарлықтан несімен ерекшеленеді?

Инвестициялау мақсатқа, инвестициялау көкжиегіне, талдауға және активті иеленуге негізделеді. Алыпсатарлық бағаның қысқа мерзімді ауытқуларынан пайда табуға ұмтылады және өзге дағдылар мен тәртіпті талап етеді.

Тәуекелсіз инвестициялауға бола ма?

Жоқ. Тіпті консервативті құралдардың да кредиттік, пайыздық, инфляциялық, валюталық немесе өтімділік тәуекелі болады. Мәселе тәуекелді жоюда емес, оны түсініп, бақылауда ұстауда.

Неден бастау керек?

Алдымен қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастырып, содан кейін мақсатты, инвестициялау көкжиегін және тәуекел-бейінін айқындау қажет. Осыдан кейін лицензиясы бар брокерді таңдап, брокерлік шот ашуға болады.

Брокерді қалай тексеруге болады?

Лицензияның бар-жоғын және мәртебесін ҚНРДА, AFSA тізілімдерінен немесе өзге де ресми дереккөздерден тексеру қажет. Сонымен қатар тарифтерді, ақпараттың ашылуын, нарықтарға қолжетімділікті, сервисті және клиенттерді қолдау сапасын бағалау маңызды.

Қандай құралдар жаңадан бастаушыға қолайлы?

Бастапқы кезеңде қарапайым әрі түсінікті құралдарды: облигацияларды, ірі эмитенттердің акцияларын және әртараптандырылған қорларды қарастырған орынды. Күрделі құралдар, маржалық сауда және опциондар қосымша дайындықты талап етеді.

Әртараптандыру неліктен маңызды?

Ол портфельдің бір эмитентке, секторға, валютаға немесе оқиғаға тәуелділігін азайтады. Бір активтің бағасы түссе, басқа активтер құлдыраудың бір бөлігін өтеуі мүмкін.

Тәуекел-бейіні деген не?

Бұл инвестордың портфель құнының ауытқуларына төтеп беру қабілеті мен дайындығы. Тәуекел-бейіні мақсатқа, мерзімге, қаржылық жағдайға және психологиялық орнықтылыққа байланысты.

Нақты кірістілік деген не?

Бұл инфляция ескерілгеннен кейінгі кірістілік. Дәл осы көрсеткіш капиталдың сатып алу қабілетінің өскен-өспегенін көрсетеді.

Нарыққа кірудің ең қолайлы сәтін болжауға тырысу қажет пе?

Ұзақ мерзімді инвестор үшін жүйелілік, стратегия және тәртіп маңыздырақ. Нарыққа кіру сәтін дәл болжауға тырысу көбіне эмоцияға негізделген шешімдерге әкеледі.

Бастау үшін қанша ақша қажет?

Шағын сомадан бастауға болады. Қаражат салудың жүйелілігі, құралдардың түсініктілігі және инвестициялардың жеке мақсаттарға сәйкестігі маңыздырақ.

Нарық төмендегенде не істеу керек?

Алдымен инвестициялық жоспарды: мақсатты, инвестициялау көкжиегін және портфель құрылымын қайта қарау керек. Егер стратегия дұрыс жасалған болса, қысқа мерзімді құлдырау әрқашан сатуды талап етпейді. Эмоцияға негізделген шешімдер нәтижеге жиі зиян келтіреді.

Қысқаша түйін

- FAQ негізгі сұрақтарды практикалық қағидаларға біріктіреді: алдымен қаржылық қауіпсіздік жастығы, содан кейін мақсат, инвестициялау көкжиегі, тәуекел-бейіні және брокерлік шот.
- Құрал түсінікті, ал брокер лицензияланған болуға тиіс.
- Тәуекелді, инфляцияны, комиссиялар мен салықтарды алдын ала ескеру қажет.

Жаңадан бастаушы инвестордың практикалық чек-парағы

- 3–6 айлық шығыстар көлемінде қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.
- Инвестициялау мақсатын және капитал орналастырылатын мерзімді айқындау.
- Өз тәуекел-бейінін: құнның төмендеуіне дайындығын, қаржылық жағдайын және психологиялық орнықтылығын бағалау.
- Брокерді тексеру: лицензиясы, реттеушісі, тарифтері, ақпаратты ашуы, байланыс арналары, тапсырмалар беру және есептілік алу тәртібі.
- Түсінікті құралдардан және шағын сомалардан бастау.
- Жеткілікті білім алғанға дейін қарыз қаражаты мен күрделі өнімдерден аулақ болу.
- Портфельді активтер, эмитенттер, валюталар және секторлар бойынша әртараптандыру.
- Комиссияларды, салықтарды және инфляцияны ескеру.
- Портфельді жүйелі түрде қайта қарап, қажет болған жағдайда қайта теңгерімдеу.
- Қысқа мерзімді жаңалықтар мен эмоциялардың ықпалымен шешім қабылдамау.

Өзін-өзі тексеруге арналған бақылау сұрақтары

1. Инвестициялау алыпсатарлықтан несімен ерекшеленеді?
2. Неліктен құралдарды таңдағанға дейін мақсат пен инвестициялау көкжиегін айқындау қажет?
3. Облигация белгіленген купонды ұсынса да, қандай тәуекелдерге ие?
4. Әртараптандыру неліктен портфельдің жекелеген оқиғаларға тәуелділігін азайтады?
5. Инфляция нақты кірістілікке қалай әсер етеді?
6. Портфельдің ең жоғары құлдырауы нені білдіреді?
7. Брокердің лицензиясын тексеру неліктен маңызды?
8. Жақын арада қажет болуы мүмкін қаражатты неліктен инвестициялауға болмайды?
9. Жаңадан бастаушы инвесторлар қандай қателіктерді жиі жібереді?
10. Номиналды кірістілік неліктен жаңылыстыруы мүмкін?